

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

SKRYTÉ VÝZNAMY

Bc. Anastázie Toros

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Malba

Bakalářská práce

SKRYTÉ VÝZNAMY

Bc. Anastázie Toros

Vedoucí práce: Doc. a ak. mal. Aleš Ogoun
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím se zapůjčováním práce a jejím zveřejňováním.

V Plzni dne 28. 4. 2017

Anastázie Toros

Děkuji vedoucímu doc. a ak. mal. Aleši Ogounu za pomoc při zpracování této práce.

Obsah

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	2
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE	3
3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	6
4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR ..	9
5. RESUMÉ	11
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	12
7. SEZNAM PŘÍLOH	14

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Na počátku všeho, zhruba před patnácti léty, jsem na umění neměla pomyšlení. Ovšem jsem na doporučení svých rodičů začala navštěvovat výtvarnou školu na Ukrajině. Postupně jsem začala objevovat, že umění nemusí být nudné, jak jsem si myslela, a tak je tomu až do dnes.

Když jsem začala studovat na Západočeské univerzitě v Plzni, obor Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání, jsem po jisté době pocítila nutkání rozšířit svou pozornost – a přiznávám se, že mi bylo potěšením – se začít věnovat mimo vizuálního umění i divadlu. Proto jsem si dala jako vedlejší obor – dramatickou výchovu. Po ukončení bakalářského studia, jsem nastoupila na Fakultu designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni na obor Ilustrace a grafika, specializace Malba.

Má předchozí bakalářská práce měla název: „*Můj mikrosvět*“, kde jsem hledala propojení výtvarná, pohybu a slova. Výsledkem bylo sedm obrazů malovaných nohama. Moje dnešní bakalářská práce je naprosto odlišná. Není to již zkoumání, či hledání, je to pro mě opravdu ukončením a příjemným výsledkem mé čtyřleté cesty v ateliéru pod vedením doc. a ak.mal. Aleše Ogouna. Je to jakési uzavření cyklu a zároveň se cítím na novém začátku.

Během tohoto období pečlivě uchovávám své obrazy pro další účely svého vzdělání. Je to cesta, kterou jsem si prošla, a která mě posunula dál. Vždy, když se dívám na svoji dosavadní tvorbu, tak vidím jistou návaznost a posun, který mě jistým způsobem uspokojuje a provokuje tvořit dál. Myslím si, že klíčovým objevem pro mě je to, že jsem si vytvořila jistý rukopis ve své tvorbě.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Vybrala jsem si téma „Skryté významy“ proto, že ráda uvažuji nad událostmi, co prožívám. V kontextu své specializace ráda interpretuji umělecká díla, snažím se najít jakýsi prvotní záměr autora. Vždy jistým způsobem srovnávám tvorbu jakéhokoliv umělce se svojí, a to tak, že hledám důvod, proč autor zobrazil dané téma tímto způsobem. Poté uvažuji, co by mě napadlo vytvořit v podobném kontextu.

Přišla mi velice zajímavá myšlenka amerického minimalisty Sol Le Witta, kterou uveřejnil v úvaze *Paragrafy konceptového umění*:

„Myšlenka, i když nebyla převedena do podoby obrazu, je sama uměleckým dílem. Myšlenkový proces umělce bývá často zajímavější než výsledná realizace.“¹

Tedy pokud by se dnes na myšlenku vztahovali autorská práva, asi by se stali ze soudobých umělců „boháči“.

První podnět k tvorbě své bakalářské práci jsem dostala, když jsem byla na výletě ve Skotsku a navštívila jsem Glasgow School of Art. To, že škola vyhořela, a zanechala jen prázdnou budovu, vyvolalo ve mě jakousi touhu zase to místo naplnit. Vlastně umění, jako vše v životě se dá definovat jako cyklus, v daném kontextu tím míním, že zničení starého vyvolává podnět k tvorbě nového. V Kelvingrove Art Gallery jsem poprvé uviděla tvorbu umělců Glasgow boys, o kterých jsem dříve vůbec neslyšela (*Obr.1, Obr.2*). Barevnost na jejich obrazech

¹ ZHOŘ, Igor. *Proměny soudobého výtvarného umění*. SPN Praha, 1992, ISBN 80-04-25555-8, s.111.

mě velice emocionálně zasáhla, a pochopila jsem, jak tyto obrazy odrážejí jejich lásku ke své zemi. Proto následně jsem se rozhodla, že ve svoji bakalářské práci chci se vrátit ke svým kořenům, odkud pocházím, tedy k Ukrajině. Ukrajina je velice bohatá na tradice a krásnou přírodu. A **politické a válečné** události co se odehrávají poslední tři roky jistým způsobem to ničí.

Chci se zmínit o několika faktech z historie umění. Umění na poválečnou atmosféru **po první světové válce** reagovalo dvěma zásadními proudy: surrealismem s jistými návaznostmi na dadaismus a geometrickou abstrakcí s návazností na konstruktivismus a přicházející funkcionalismus. Po druhé světové válce vliv vědy a techniky neformuje jen novou vnímavost estetická, ale vyvolává i změny v psychice člověka, rozvíjí některé jeho vlastnosti a schopnosti. **V poválečném vývoji** se do kontextu s exaktními vědními obory dostává především proud op-art. Jiné nefigurativní, *op-artu* protikladné proudy volného umění jsou pod názvy *abstraktní expresionismus* nebo *expresivní abstrakce*, *imaginativní umění*, *lyrická abstrakce* a jsou pokračováním vývoje různých předválečných principů. Termín *postmoderna* vystihuje tedy pohled na dějiny jako na proces postupného překonávání dřívějších fází.²

Postmoderna zahrnuje pro mě všechno do kontextu interpretace předchozího dění. V dnešní době mám chuť reagovat na události co se odehrávají, uměním, a to jak vizuálním tak i performativním.

² Srov.: **MEDKOVÁ**, Jiřina. *Řeč věcí, Umění vnímat umění*. Horizont Praha 1990, ISBN 80-7012-026-6, s. 67.

Výtvarné umění je uměleckou kategorií, která prostřednictvím subjektivní tvůrčí povahy umělce a objektivních vnějších podmínek působí specifickým tvarovým vyjádřením na intelekt, smysly, city, představivost člověka a přispívá k formování ideí, morálky, vztahů mezi lidmi i vztahů k hmotné a duchovní kultuře. Umění je jednou z forem poznání a společenskohistorického vědomí.³

Cílem mé práce je tedy vytvořit obrazy, které odrážejí můj postoj k současné problematice na Ukrajině. Zároveň vyjádřit ho s jistou uměleckou originalitou a takovou malířskou technikou, která by byla přijatelná a srozumitelná. Je to jakási akce na odehrávající se podněty.

³ MEDKOVÁ, Jiřina. *Řeč věcí, Umění vnímat umění*. Horizont Praha 1990, ISBN 80-7012-026-6, s. 67.

3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

Během pobytu na Ukrajině jsem udělala několik rozhovoru s lidmi, co byli na východě Ukrajiny a viděli válku svými očima. Mimo jiné jsem navštívila literární čtení ukrajinského poeta a sociálního aktivista – Sergeje Žadana. Uvedu příklad jeho básně, ve které je zřetelný jeho styl – spojení některých prvků moderní poezie (zejména futurismu) a elementů punkové subkultury:

*„Tak tedy spolu jsme utíkali z bundesu, s jejími doklady a mými dluhy,
jako Marie a Josef na dvou oslech,
kupující na benzínkách jen to nejnnutnější –
konzervy a prezervativy.“⁴*

Dobrým příkladem syrovosti (kterou pak částečně použiju i ve svém obraze) je text *Kupředu levá*:

„ Kupředu levá. Nikdy se nezajíměj o politiku, nečti noviny, neposlouchej rádio, vyhod' monoskop ze svého TV a dej tam barevný portrét Maa nebo Fidela, [...] nepřipoj se k síti, nechod' k volbám, nepodporuj demokracii, nenavštěvuj mítinky...“⁵

Jeho tvorba je natolik prosákla vším, co se na východu Ukrajiny děje, že by to nemohlo nechat nikoho bez emocí. Ovšem toto není předmětem k diskutování v této práci. Po tomto večeru jsem v následném týdnu namalovala svůj první

⁴ https://cs.wikipedia.org/wiki/Serhij_%C5%BDadan [citováno: 10. 4. 2017].

⁵ https://cs.wikipedia.org/wiki/Serhij_%C5%BDadan [citováno: 10. 4. 2017].

obraz, kterému jsem dala název v rámci tématu bakalářské práce – „Podoba války“ (Obr. 5).

Jak obraz vyjadřuje významy? Význam je to, co slovo, věta nebo text míní. Skrytý význam obsahuje symboliku, tajemství a skrytý obsah.

Základním principem dialogu s výtvarným dílem je interpretace. Pokud ona chybí, chybí i sdělitelnost díla. Snažím se, aby mé malby provokovaly otázky, ale zároveň byly dostatečně srozumitelné a sdělitelné.

Mně záleží na energii se kterou maluji; ona vždy začíná z emoce. Jsem intuitivní, bezprostřední malířka. Každou malbu začínám, jako svoji první. Také si nedělám náčrty, nevymýšlím si ji, spíše pracuji z vášně. Před tím vždy hodně přemýšlím nad tématem, jak ho mám uchopit. Pak přijde spontánní impulz a musím začít malovat. Vždy pracuji s celým prostorem, nedělám fragmenty, ale zaplňuji, vytvářím barvy po celé ploše. Tentokrát velký formát byl pro mě docela výzvou, musela jsem ho dokázat uchopit celý najednou.

Moje první malba představuje událost, která je sama situována v prostoru a čase. Obraz je narativní, předává pozorovateli v symbolizované formě diskurs o skutečném světě.⁶ Vyjádřila jsem emoce, co jsem měla hluboko v sobě. Byl to pokus o formulaci toho, co se mne opravdu dotýká, podněcuje a zajímá. Druhá malba je dost abstraktní, čili vzdálená od skutečna, je to jakýsi námět, vyjádření; třetí propojuje obojí.

⁶ Pozn.: Připomínám, že vycházím z konkrétních válečných událostí, odehrávajících se na Ukrajině.

Když se člověk zabývá otázkou co malovat, přemýšlí nad námětem. Za druhé světové války se stalo nesmyslným malovat dále květiny či lidi hrající na housle. Je to jasné, že to bylo jen předmětem malby, nikoliv námětem. Pro mě je důležitá aktuálnost, co se ve světě odehrává, žijeme v tom, nesmíme zapomínat na některé události, či předstírat že je nevidíme.

4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Barva je pro umělce výrazovým prostředkem, látkou i materiálem, jehož prostřednictvím mohou vyjadřovat své představy, své tvůrčí záměry, sdělovat své zážitky, tvořit.⁷

Pro tvorbu svých obrazů jsem si zvolila akrylové barvy. Pro první obraz jsem se rozhodla pro kombinaci jen černé a bílé barvy na plátně velikostí 200x140cm. Na něm jsem se pokusila zobrazit pohyb a jakýsi neklid v kombinaci s většími jednobarevnými plochy, co pro mě znamenají jistou nevyhnutelnost konce. Tento obraz lze interpretovat více způsoby, dá se na obraze také najít stín člověka či znaky a symboly, které připomínají terč či kříž.

Můj následující obraz (200x140cm) je jakýmsi protikladem prvnímu – symbolizuje **zrození** nového života. Barevnost, která vznikla během procesu tvorby může připomínat styl *street artu*. Obraz je svým způsobem řez, a my vydíme cosi vevnitř. Mým záměrem bylo zobrazit počátek života, jakousi energií vesmíru, ve které se skrývá začátek a konec všeho. Může to znít příliš filozoficky či abstraktně, ale snažila jsem se vyjádřit svoje vnitřní vidění a cítění tématu „Skrytého významu“. Můj druhý obraz se jmenuje „Děloha/of/Wesmír“ (Obr. 9). Snažila jsem se aby byl opakem války, nesl v sobě poselství krásy, sděloval životní cestu:

„Věc je krásná, když se v ní projeví život, nebo když k životu vede.“⁸

⁷ BROŽKOVÁ, Ivana. *Dobrodružství barev*. SPN Praha, 1982, ISBN 80-14-217-83, s.196

⁸ ŠINDELÁŘ, Dušan. *Estetika užité tvorby*. Praha, 1978, s. 55 v MEDKOVÁ, Jiřina. *Řeč věcí, Umění vnímat umění*. Horizont Praha 1990, ISBN 80-7012-026-6.

Třetí a poslední obraz (140x70cm) vytváří propojenost předchozích dvou. Na první pohled oni jsou naprosto odlišné, může se zdát, že je nic nespojuje kromě autora. Sděluje přechod, spojení a organičnost přírody (Obr. 11).

Je to cyklus obrazů, a to že barevně jsou dost jiné, u recipienta by mělo vzbuzovat otázky. A o to mi šlo, skrýt význam, a aby ho bylo možné nalézt.

Velkou inspirací pro mě při procesu tvorby byly díla anglického malíře Howarda Hodgina a současného českého umělce Františka Skály. Zajímala mě především jejich interpretace témat, co zobrazovali. Například velice zajímavým dílem Skály je obří kmen stromu s názvem „Zub času“ (Obr. 3), na němž umělec průběžně pracoval přes deset let. Pro srovnání Howardu Hodginu trvalo deset let, než dokončil svůj obraz „Snapshot“ (český překlad – „Momentka“) (Obr. 4).

Myslím si, že ve své práci se snažím *„vytvářet věci, v nichž primární užitná hodnota je násobena hodnotou estetickou, aby věci se staly nejen hmotným, ale i duchovním vlastnictvím člověka.“*⁹ A tím samým se staly přínosnou součástí oboru Vizualního umění či Malby ve kterém se pohybuji. Dovolila jsem si zapůjčit slova Jiřiny Medkové. Přišlo mi, že nejlépe vystihují můj postoj v několika slovech.

Během práce jsem se uvědomila zásadní věc, že člověk je sice tvůrcem věcí, ale je také jimi formován. Není každý umělec, co drží v ruce štětec malířem, stejně jako jedna úspěšná malba nezaručuje další úspěch. To mě baví, že člověk, který se ze mě zformoval během těchto let studia, kráčí po schodech a nestojí na místě.

⁹ MEDKOVÁ, Jiřina. *Řeč věcí, Umění vnímat umění*. Horizont Praha 1990, ISBN 80-7012-026-6, s. 13.

5. RESUMÉ

Real generosity toward the future lies in giving all to the present. – Camus

This work for me is the end and the beginning at the same time – the end of my studying and the beginning of my future career. It might sound obvious, but I have never felt so certain about my future direction. I think it is important to complete one's studies with clear knowledge of what one wants to do.

The theme of my thesis is 'Hidden Meanings'. When people communicate, there is always an under-meaning, something, that can be interpreted at a variety of levels. I wanted to show this hidden meaning in interesting and creative ways. I think I have been successful, and three of my paintings provoke questions on this theme.

I feel I have a lot to say; I want to say it by what I will create. I believe this bachelor work is the result of my four-year programme of studying Painting. I have achieved the goals which I initially set for myself, and have gained considerable experience in painting.

In the future, I would like to work on projects, which will be connected to the theme of 'Identity in Society'. Why? Because the ways in which we reflect ourselves through contemporary art have changed. The 'identity' is no longer stable, it changes according to different situations in our daily lives. Contemporary art is aiming to examine serious topics and questions, and to deal with them through an ethical dimension.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knihy:

- 1) **AUMONT**, Jacques. *Obraz*. Praha: Akademie muzických umění v Praze, 2005, ISBN 80-7331-045-7.
- 2) **BROŽKOVÁ**, Ivana. *Dobrodružství barev*. SPN Praha, 1982, ISBN 80-14-217-83.
- 3) **GLASGOW MUSEUMS**. *Introducing THE GLASGOW BOYS*. Glasgow Museums, 2010, ISBN 978-0-902752-93-1.
- 4) **GOMBRICH**, Ernst. *Příběh umění*. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-143-0.
- 5) **LOSOS**, Ludvík. *Techniky malby*. Praha: Aventinum, 1994. ISBN 80-85277-03-4.
- 6) **MORGANOVÁ**, Pavlína. *Akční umění*. Praha: Votobia, 1999. ISBN 80-7198-351-9.
- 7) **MEDKOVÁ**, Jiřina. *Řeč věcí, Umění vnímat umění*. Horizont Praha 1990, ISBN 80-7012-026-6.
- 8) **WHITEHEAD**, Alfred North. *Symbolismus, jeho význam a účín*. Praha: Panglos, 1998. ISBN 80-902205-5-X.
- 9) **ZHOŘ**, Igor. *Proměny soudobého výtvarného umění*. SPN Praha, 1992, ISBN 80-04-25555-8.
- 10) **ZUSKA**, Vlastimil. *Estetika úvod do současnosti tradiční disciplíny*. TRITON, 2001, ISBN 80-7254-194-3.

b) Internetové zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Serhij_%C5%BDadan [citováno: 10. 4. 2017]

c) Obrazová příloha:

Obr.1

http://www.artsjournal.com/realcleararts/2010/10/kelvingrove_glasgow_boys.h
[10. 4. 2017]

Obr.2

http://www.artsjournal.com/realcleararts/2010/10/kelvingrove_glasgow_boys.ht
ml [10. 4. 2017]

Obr. 3

Mé foto z výstavy ve Valdštejnské jízdárně.

Obr.4

<https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=21Cdg4E0&id=1FECD525E63BC0B0C741EA0B1861D47CE06E8155&q=howard+hodgkin+%27Snapshot%27&simid=608014177651656957&selectedIndex=0&ajaxhist=0> [10. 4. 2017]

Obr. 5 - 16

Foto obrazů bakalářské práce a s ní souvisejících

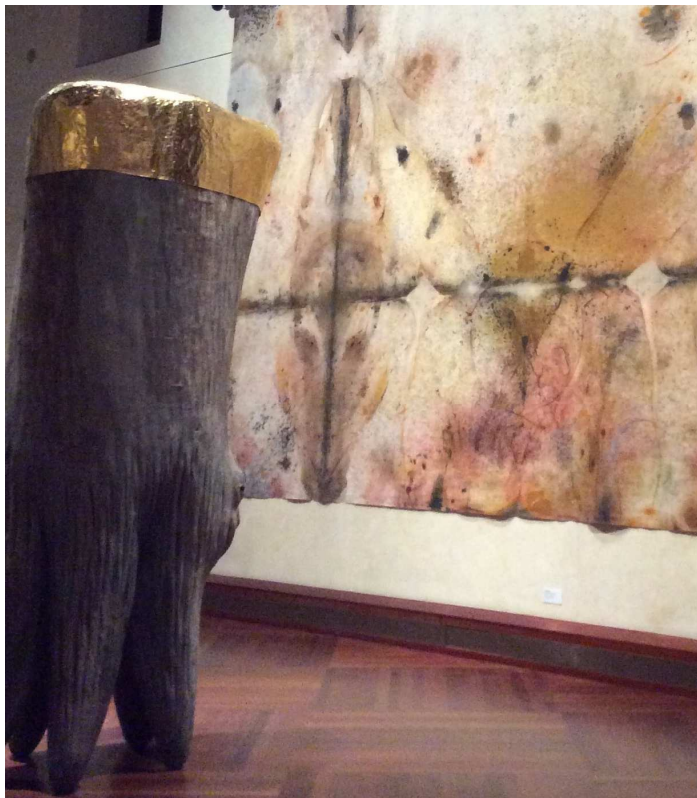
7. SEZNAM PŘÍLOH

Obr. 1 - James Nairn, "Auchenhew, Arran"

Obr. 2 - James Guthrie, "Hard At It"

Obr. 3 - František Skála, "Zub času", 2016, výstava Valdštejnská jizdárna

Obr. 4 - Howard Hodgkin, "Snapshot"

Obr. 5 – první obraz mé bakalářské práce - “Podoba války”

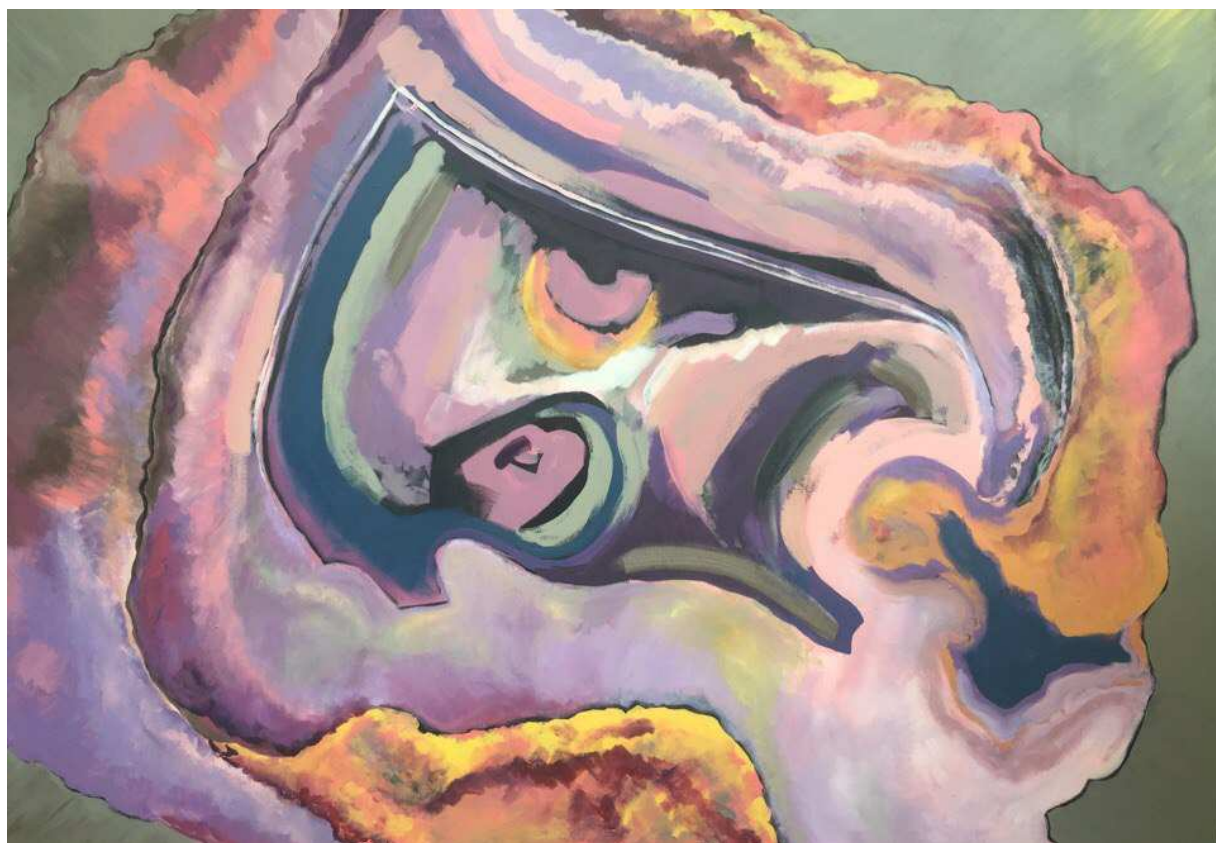
Obr. 6 – detail obrazu „Podoba války“
17

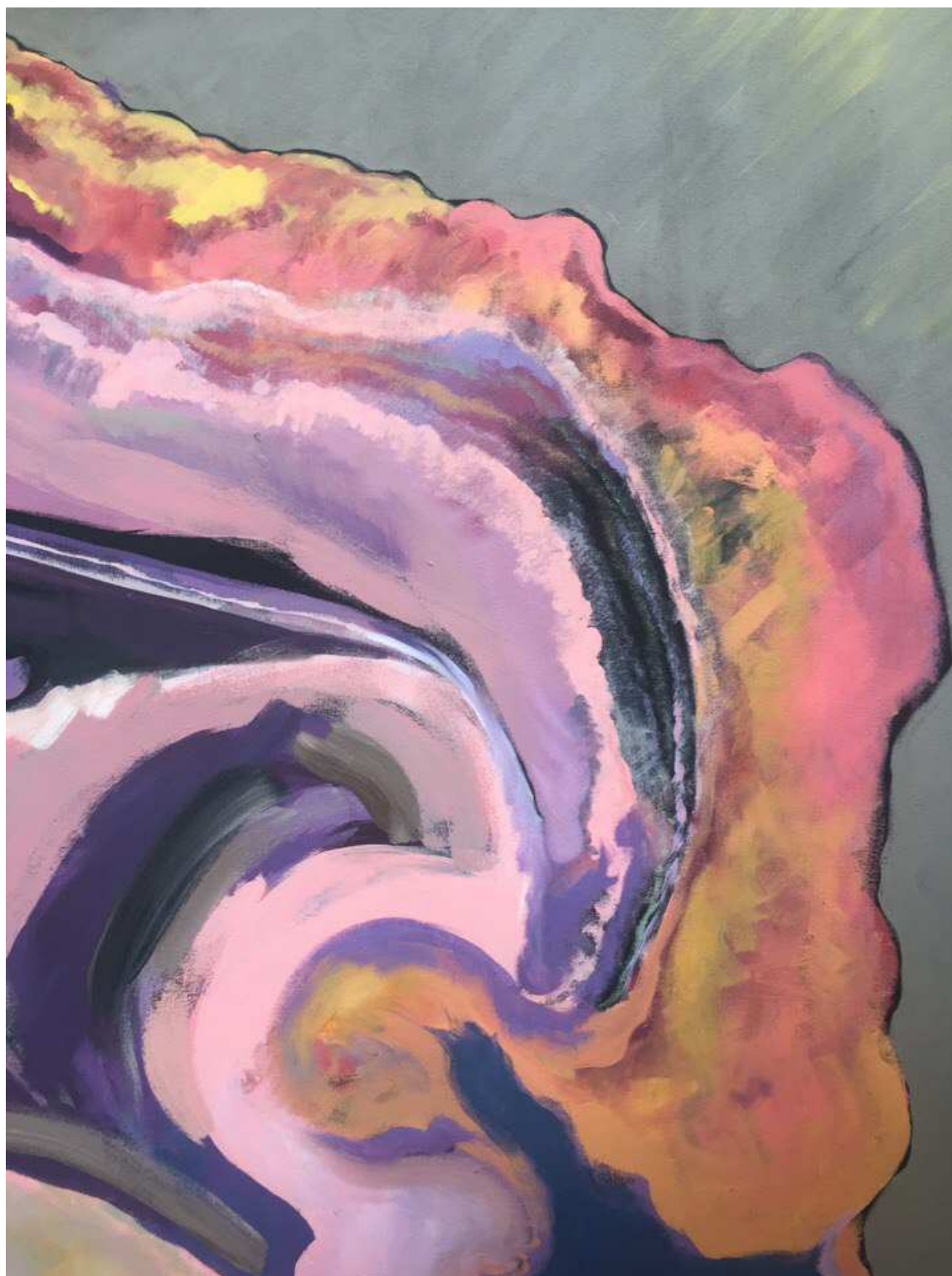
Obr.7 – detail obrazu „Podoba války“

Obr. 8 – detail obrazu „Podoba války“

Obr. 9 – druhý obraz mé bakalářské práce – “Děloha/of/Wesmír”

Obr. 9 – detail obrazu “Děloha/of/Wesmír”

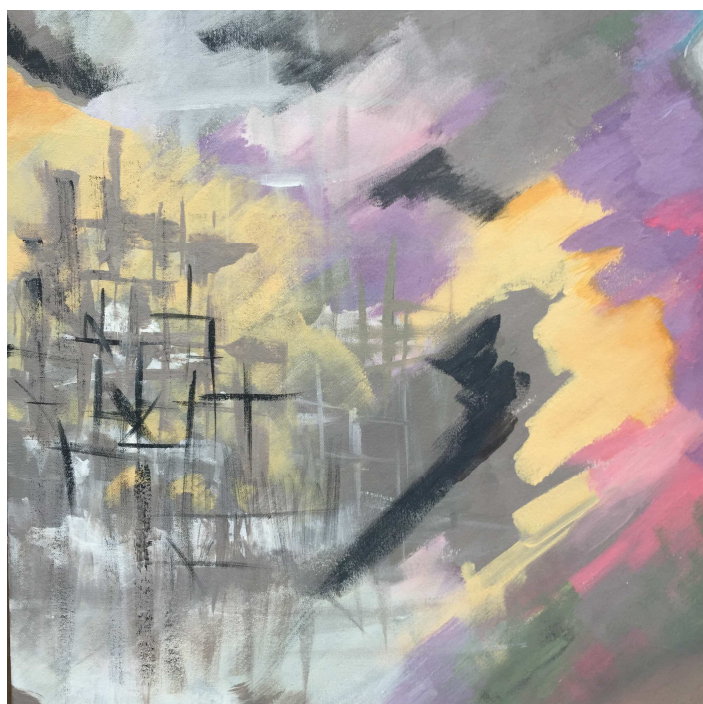
Obr. 10 – detail obrazu “Děloha/of/Wesmír”

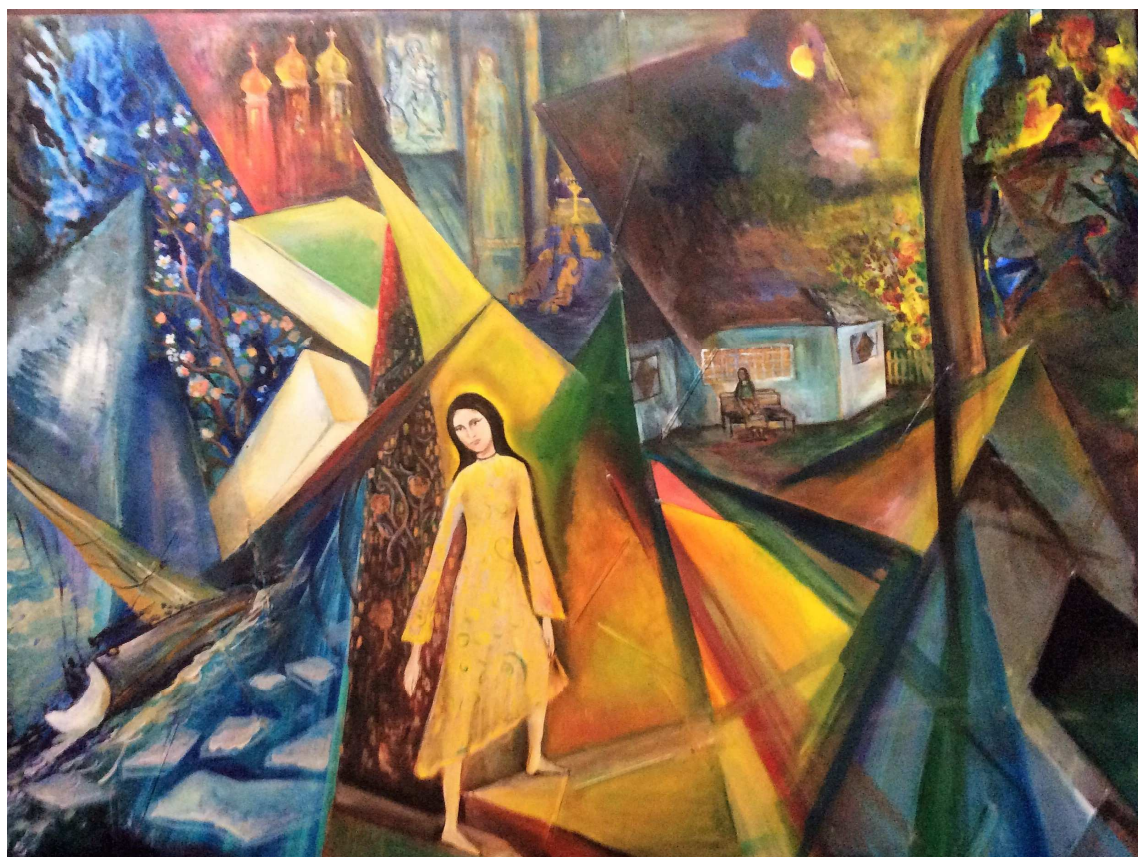
Obr. 11 – třetí a poslední obraz k bakalářské práci

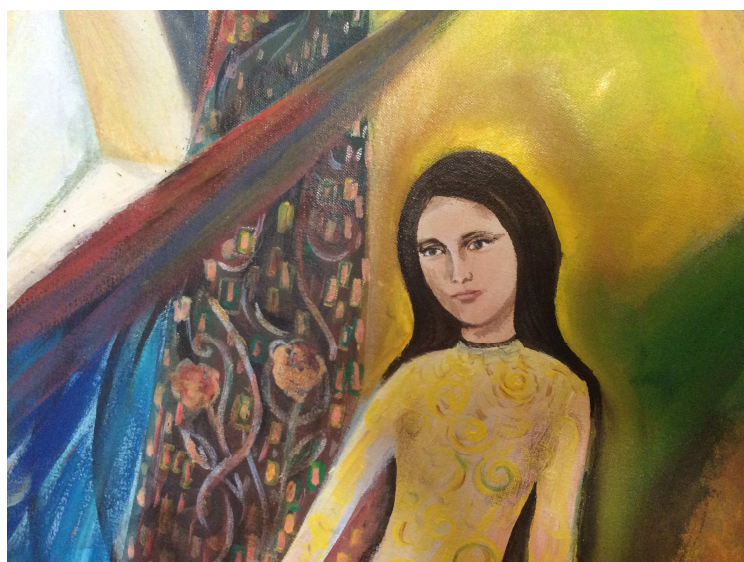
Obr. 12 – detail k poslednímu obrazu bakalářské práce

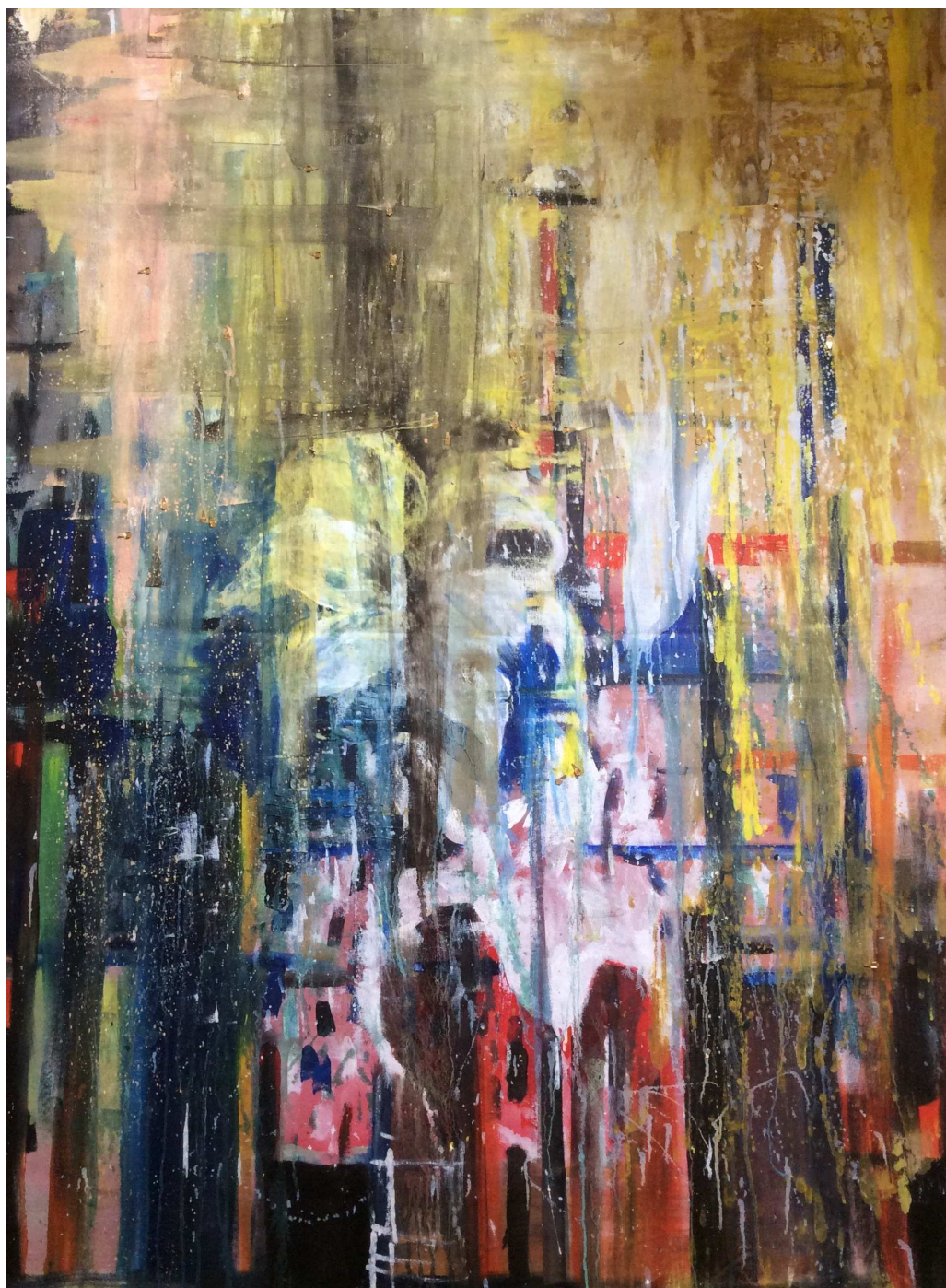
Obr. 13 – detail k poslednímu obrazu bakalářské práce

Obr. 14 – obraz (140x150cm),olej, vytvořený během pobytu na Ukrajině v souvislosti s tématem bakalářské práce.

Obr.15 – detail obrazu

Obr.16 – malba (140x110), olej, předchází obrazu “Podoba války”